

Indicatoren kwaliteit & impact

10

Noord- Nederland

Indicatoren kwaliteit & impact

Inhoudsopgave

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop	03
1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren	05
2. Samen op in Acut	11
3. Actie-overleg	17
4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM	25
5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling	27
Bijlage 1: Landelijke context	35
Bijlage 2: Overzicht indicatoren	41
Bronnen	45

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop

Deze rapportage gaat over vier jaar Veiligheid Voorop: de ontwikkelagenda om de vroegtijdige samenwerking in de samenloop van zorg en straf bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken.

De samenwerking van OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, 3RO en Veilig Thuis is geen doel op zich. Het doel is meer veiligheid voor (potentiële) slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Maar zoals het Verweij-Jonker Instituut laat zien in haar rapport *Een Kwestie van Lange Adem* is samenwerking tussen de betrokken organisaties wel een cruciale factor om dat doel te bereiken.

Wat hebben de samenwerkingspartners in die tijd aan inspanningen moeten leveren en wat hebben ze aan waarde kunnen realiseren uit de verbeteracties van Veiligheid Voorop?

Het gaat om de volgende verbeteracties: Samen op in Acut (hoofdstuk 2), Actie-overleg (hoofdstuk 3), Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM (hoofdstuk 4) en Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (hoofdstuk 5).

Juist de praktische samenhang in “de loop van de zaak” versterkt de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarom beginnen we daarmee (hoofdstuk 1). In hoofdstuk 1 komt ook de kennisopbouw en aansturing via het ‘lerend netwerk’ van de Regionale Netwerken Zorg Straf aan de orde.

In bijlage 1 is een nadere toelichting te vinden op vorm en doel van de verbeteracties van Veiligheid Voorop (“de landelijke context”). Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Het gaat in deze rapportage niet om kwantificering van de opbrengst en investeringen in Veiligheid Voorop in de zin van een “harde p*q-berekening”. Vanuit het idee van een andere resultaatverantwoording (“anders verantwoord”) gaat het om:

- *Inzichtelijkheid* in benodigde inzet en inspanningen
- *Plausibiliteit* en *waarde* van resultaten (*value case* in plaats van *business case*)
- *Transparantie* van verbetermogelijkheden en leereffecten.

Met andere woorden: we willen inzichtelijk maken hoe (kwantitatieve) inzet en (kwalitatieve) opbrengst van de verbeteracties tot elkaar in verhouding staan. Ze moeten de samenwerkingspartners helpen hun werk beter te doen door de netwerksamenwerking te verbeteren. De rapportage is opgebouwd aan de hand van steeds drie elementen per verbeteractie:

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit door te voeren?
<i>Uitvoeringsinspanningen: meer en minderwerk</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit uit te voeren? Levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?
<i>Waarde</i>	Hoe laat de praktijk zien of de verbeteractie goed werkt?

Deze rapportage wil bijdragen aan een lerende en zich voortdurend verbeterende praktijk. Een kapstok bieden om in de regio verdere stappen te zetten, met impact op 'goed werk' en het daarmee verder terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat kan door een eventueel vervolg op deze rapportage te beleggen bij het Regionaal Netwerk Zorg Straf (RNZS), om 1) tot verbetervoorstellen te komen en 2) te laten zien welke inspanning nodig is om de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop goed in de haarvaten van elke samenwerkingspartner te laten doordringen én wat dat oplevert.

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren

1.1 Ontwikkelingsspanningen

Het Regionaal Netwerk Zorg Straf Noord-Nederland is begin 2021 van start gegaan. In eerste instantie met vanuit VT alleen deelname vanuit Friesland, maar in de loop van het jaar zijn VT Drenthe en VT Groningen aangehaakt. De projectleiders GHNT en de Zorg- en Veiligheidshuizen zijn aangesloten bij het RNZS, evenals het FMEK. Het RNZS zoekt als volgende stap meer aansluiting bij het sociaal domein in het lokale veld.

Het RNZS besteedt veel aandacht aan het breed uitdragen van (de verbeteracties van) Veiligheid Voorop, door in te zetten op deskundigheidsbevordering en een beweging te organiseren om het thema en de gezamenlijke aanpak echt op de agenda in de operatie te krijgen. Het is het enige RNZS met een eigen logo en presenteert zichzelf extern, zoals op het jaarlijkse regio-congres van Geweld Hoort Nergens Thuis en in verschillende nieuwsbrieven. Daarmee geeft het RNZS de ontwikkelagenda van Veiligheid Voorop in de regio een gezicht. De drie VT's streven naar eenduidigheid in hun basisaanpak zorg en straf, met ruimte voor de nodige regionale verschillen.

De eerste twee jaar van het RNZS staan verder in het teken van het vormgeven van de samenwerking, aan de hand van concrete stappen in de verbeteracties. Voor *Samen op in Acuu*t vindt een pilot plaats in Drenthe en wordt onderzocht of de Friese Aanpak Huiselijk Geweld kan worden

doorontwikkeld naar de ander andere twee provincies. Het *Actie-overleg* is al enige tijd actief en wordt aangescherpt. De gezamenlijke aanpak *HG door VT en ZSM* start per 1 oktober 2022. De *Samenwerking bij Strafbare Kindermishandeling* staat nadrukkelijk op de agenda, waarbij OM, VT en politie vanuit het RNZS de aanpak steeds weer onder de aandacht brengen en daarin gezamenlijk optrekken.

Daarnaast zet het RNZS sterk in op ex-partner stalking als thema. In 2021 is een *Vakdag Aanpak Ex-partner stalking* georganiseerd, met als vervolg een regionale aanpak in kenniskringen, die moet resulteren in een Routekaart (zie Uit de Praktijk 1.2).

Als het gaat om deskundigheidsbevordering is de ambitie het bestaande scholingsaanbod (onder meer van de landelijke menukaart huiselijk geweld op ZSM) te benutten (in een regionaal vertaalde variant) voor gezamenlijke trainingen in bijvoorbeeld de aanpak ex-partner stalking.

Uit de Praktijk 1.1 geeft de stand van zaken eind 2021 en de plannen voor 2022 weer.

“Je hebt gewoon tijd nodig om elkaar te leren kennen en op weg te gaan met elkaar. Stabiliteit is wel heel belangrijk. We zijn immers nog steeds aan het vormgeven. Als er dan iemand in het RNZS vervangen wordt, is het misschien nog wel kwetsbaar.”

“We moeten het er wel een beetje bij doen. Het is bijna niet in de agenda's te passen. Je kan vanuit het RNZS hier wel een dag per week mee bezig zijn: de samenwerking vormgeven, aansturen en goed communiceren. Het is wel een puzzel soms.”

1.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

De aansturing van de ontwikkelagenda Veiligheid Voorop wordt vanuit het RNZS actief opgepakt en dat vergt investeringstijd. Veel daarvan past in de reguliere 'ontwikkeltaak' van beleidsmedewerkers en managers, zoals de inhoudelijke focus op de aanpak van ex-partner stalking en de samenwerking bij strafbare kindermishandeling. De andere verbeteracties – die meer gericht zijn op een andere werkwijze – vergen meer tijd en daar is de druk op de capaciteit groter vanwege de krapte in de bezetting bij veel organisaties.

De urgentie en potentie van de voegtijdige samenwerking wordt onderschreven, maar het vormgeven ervan vergt substantiële inspanningen in de aansturing vanuit het RNZS. Doel is immers niet een tijdelijk programma, maar een structurele verandering. De beschikbare ondersteuning vanuit het LNZS is daarbij welkom en nodig.

1.3 Waarde

Het RNZS benoemt de waarde tot nu toe in twee termen:

1. Elkaar beter kennen en willen begrijpen en deze korte lijnen benutten om effectief samen te kunnen werken.
2. De beweging naar het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling is in brede zin, van onderop in de operatie versterkt, door meer verbinding en samenhang in de aanpak van de samenwerkingspartners te brengen.

Dat tweede punt ziet het netwerk niet alleen als opbrengst, maar ook als grote doel: de beweging om huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen dragen en versterken.

In anderhalf jaar tijd is het RNZS Noord-Nederland van een 'late starter' een enthousiast netwerk geworden, met veel commitment aan de ontwikkelagenda en een grote gedrevenheid om een fundamentele beweging op de gezamenlijke aanpak te realiseren.

Uit de praktijk 1.1: Werkplan Regionaal Netwerk Zorg Straf december 2021

Samen op in acuut	Nodig: verkenning/onderzoek. Te veel onduidelijkheden over wat het is, waarom en welke kansen hierin verscholen liggen. Vraagt om meer voorbereiding alvorens keuzes te maken wat te doen voor netwerk.	<i>Onderwerp verkennen en presenteren aan netwerk. Wat is het en hoe draagt dit in welke vorm bij aan verbeteren keten in NN?</i>
Actie-overleggen	Nodig: evaluatie om te verbeteren. Actie-overleg draait in de drie regio's en nu zijn verbeteringen/ wensen te constateren om te verbeteren.	<i>Evaluatie nodig, waarbij keuze te maken hoe te evalueren. Denk hierbij aan de mogelijkheden van HOE... kan tot inspiratie leiden.</i>
HG door VT& ZSM	Nodig: meer verkenning. Het loopt nog niet helemaal naar wens en daarom goed om nu te kijken waar het staat in de ontwikkeling alvorens goede acties te formuleren.	<i>Samenwerking/ afstemming met ook stuurgroep ZSM nodig. Waar staan we op NN-niveau en wat kan aan standaardisatie/uniformiteit beter?</i>
Samenwerking bij Strafbare Kindermishandeling	Nodig: analyse knelpunten. Zorg over met name de samenwerking; veel knelpunten te zien, er wordt te weinig lering uit getrokken. Vraagt om goede analyse/verkenning hoe knelpunten aan te pakken.	<i>Aandacht nodig om hier ondanks complexiteit energie op te zetten. Het gaat hier om samenwerken. Waarom zoeken de partners elkaar niet op? Opmerking: lokale veld betrekken.</i>
Aanpak ex-partnerstalking	Nodig: doorpakken op dilemma's. Zit nu energie op en dus doorpakken in het werk en aan het werk.	<i>Organiseren op de diverse deelonderwerpen (dilemma's) hoe verder te brengen. Wat is hiervoor nodig?</i>

Uit de praktijk 1.2: Vakdag en gezamenlijke aanpak stalking

In 2021 is in Noord-Nederland een Vakdag Aanpak Ex-partner stalking georganiseerd. In vervolg daarop is een regionale aanpak vastgesteld, in vier stappen:

Stap 1: Bestuurlijk commitment.

Stap 2: Kenniskringen opzetten.

De kenniskring stalking bestaat uit aandachtsfunctionarissen van de organisaties op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het is een afspiegeling van professionals op zowel operationeel als tactisch niveau. Centraal staan: kennis & expertise uitwisseling; het opzetten van casereviews; een bijdrage leveren aan de implementatie regionale ketenaanpak ex-partner stalking. De kenniskringen komen minimaal drie keer per jaar bijeen op regionaal niveau en één keer per jaar op Noord-niveau, tenzij vaker nodig geacht.

Stap 3: Vormgeven regionale ketenaanpak ex-partner stalking.

Deze routekaart is een vertaling van de regionale werkafspraken in lijn van de landelijke ketenaanpak. Deze routekaart geeft zicht in processen, verantwoordelijkheden/ bevoegdheden en de koppelvlakken van de organisaties. De implementaties van deze ketenaanpak verloopt via het RNZS en de kenniskringen waarin alle organisaties/domeinen vertegenwoordigd zijn.

Stap 4: Ketenbijeenkomst ex-partner stalking (boven) regionaal.

Vervolg op de eerdere ketenbijeenkomst: de routekaart en kenniskring vormen hiervoor een belangrijke bijdrage.

Bron: RNZS 2021

Uit de praktijk 1.3: Niet loslaten voor de ander het stokje heeft overgenomen (juni 2021)

Een interview met Jinke Veel (Reclassering Nederland), Baukje Dotinga (OM) en Johan Koers (Politie)

Samen zijn we effectiever. Dat was het thema van drie ketenbijeenkomsten over stalking die het Openbaar Ministerie, Reclassering Nederland, Veilig Thuis en Politie uit de drie noordelijke provincies dit voorjaar organiseerden. En effectief was het. “We weten elkaar nu nog beter te vinden.”

Stalkingszaken, ze komen in allerlei vormen voorbij. Van een slachtoffer die dagelijks honderden appjes krijgt van een ex-partner tot zaken waarbij de daders overgaan tot fysiek geweld. De zaak van de 16-jarige Hümeýra, die in Rotterdam werd doodgeschoten door haar stalker, toonde hoe vreselijk mis het kan gaan in stalkingszaken. Het rapport van de Inspectie Veiligheid en Justitie dat daarop volgde, heeft laten zien dat de aanpak van stalkingszaken beter moet en kan.

Gezamenlijkheid “De aanbevelingen in dit rapport zijn heel concreet”, vertelt Baukje Dotinga, beleidsmedewerker Straf met Zorg bij het Openbaar Ministerie Noord-Nederland. “Organisaties moeten hun eigen werkwijzen doorlichten, maar de kracht zit hem ook in de gezamenlijkheid van de aanpak. Bestuurders van Veilig Thuis, Politie, Reclassering en Openbaar Ministerie besloten daarom om in elk van de drie noordelijke provincies een ketenbijeenkomst stalking te organiseren.” Jinke Veel, regiosecretaris bij Reclassering Nederland, herkent het belang van samenwerking in stalkingszaken. “Bij onze overleggen over elektronische monitoring (enkelband) van daders lopen we soms tegen dilemma’s aan. Moet je bijvoorbeeld een nieuwe werkplek van een slachtoffer tot verboden gebied maken, want daarmee geef je de ex-partner ook weer allerlei nieuwe informatie? Samen kun je dit soort dilemma’s beter afstemmen.”

Linkjes Van officieren van justitie tot toezichthouders van de (verslavings) reclassering. Van de Raad voor de Kinderbescherming tot Politie. Maar ook medewerkers van Veilig Thuis, gemeenten en de forensische psychiatrie spraken tijdens de online bijeenkomsten over het fenomeen stalking en stemden werkprocessen op elkaar af. Dat er behoefte was aan het leren kennen van elkaar en elkaars (on)mogelijkheden, werd al snel duidelijk. Jinke: “Het overleg tussen de verschillende professionals was soms moeilijk te stoppen, ze bleven vragen wat iedereen deed en wanneer ze de

ander konden bellen.” Baukje hoorde binnen een dag na de bijeenkomst al de eerste verhalen over linkjes tussen professionals van verschillende organisaties. “Ik werd gebeld door iemand van de verslavingsreclassering die een zaak onder toezicht had waar hij risico’s zag en graag wilde overleggen met het OM.”

Signalen “De aanpak van stalkingszaken is maatwerk”, zegt Johan Koers, operationeel specialist, afdeling Politieprofessie bij de eenheid Noord-Nederland. “Een melding van het intrappen van een deur die in eerste instantie een ‘gewone’ vernieling lijkt, kan als je breder kijkt één van de signalen van stalking zijn. Alle signalen bij elkaar geven een goed totaalbeeld.” De politie filtert dagelijks potentiële stalkingszaken uit de systemen door gericht te zoeken op bepaalde woorden die passen bij stalking. “Als je ergens een label stalking opplakt, ga je anders handelen door bijvoorbeeld toch nog extra met een slachtoffer in gesprek te gaan ondanks dat ze geen aangifte wil doen.”

Eyeopener Tijdens de bijeenkomsten vertelde Eric Blaauw, lector verslavingskunde en forensische zorg bij de Hogeschool Groningen, hoe belangrijk het is om te focussen op de motieven van daders. Dit was volgens Baukje voor alle aanwezigen een eyeopener, omdat het concrete handvatten gaf voor de aanpak van een zaak. “Ik zag deze week nog een stalkingszaak voorbij komen en ik herkende één van de types stalkers zoals Eric die beschreef. Ik kon mijn collega’s meteen meegeven dat bij een mogelijke waanstalker het niet zoveel zin heeft om de reclassering te vragen een contact-/straatverbod te onderzoeken. Bij iemand die in de waan leeft dat een slachtoffer een relatie met hem heeft, moeten we misschien meer kijken naar zorginhoudelijke interventies in plaats van een schorsing met een contact-/straatverbod.”

Estafette Alle drie zijn ze het er over eens dat de organisaties die betrokken zijn bij een potentiële stalkingszaak nog vaker contact met elkaar moeten opnemen en signalen delen. En dan niet wachten tot een zaak op een casusoverleg staat, maar gewoon de telefoon pakken. Door de ketenbijeenkomsten is dit makkelijker geworden, medewerkers hebben elkaars namen en weten wat de ander wel of niet kan. Baukje: “Ik zie het als een estafette, waarbij je het stokje aan elkaar overdraagt. Niet loslaten voordat de ander het stokje heeft overgenomen. Naar aanleiding van de bijeenkomsten gaan we alle contactmomenten met elkaar doornemen. Waar moeten we nog afspraken met elkaar maken?” Jinke merkt dat de bijeenkomsten hebben gezorgd voor meer aandacht voor het fenomeen stalking. “Ik werd laatst nog gebeld door mijn collega’s met de vraag of een enkelband bij een bepaald type dader wel zin heeft. We kunnen nu een verdieping maken op onze werkprocessen.” Johan: “Uiteindelijk wordt de sterkte van de keten bepaald door de zwakste schakel. We moeten elkaar beter helpen en ook hulp durven vragen. Dan worden uiteindelijk de slachtoffers én de daders nog beter geholpen.”

Bron: Straf met Zorg nieuwsbrief Nr.10, 14 juni 2021, Openbaar Ministerie <https://om.foleon.com/my-first-group/nieuwsbrief-straf-met-zorg-tiende-editie/samen-werken-wij-aan/>

2. Samen op in Ac uut

2.1 Ontwikk elinspanningen

Eind 2021/ begin 2022 is in Noord-Nederland op twee manieren gestart met Samen op in Ac uut. In Friesland wordt het als werkwijze geadopteerd, onder andere aansluitend bij de praktijk van de *Friese Aanpak Huiselijk Geweld*. In Drenthe vindt in de eerste helft van 2022 een pilot plaats in één van de basisteams. Groningen sluit op basis van de ervaringen in de andere twee provincies later aan.

Voor zowel de aanpak in Friesland als de pilot in Drenthe gelden de volgende uitgangspunten:

VT is 24/7 bereikbaar via 0900-2000 voor de politie.

Binnen kantooruren krijgt de politiemedewerker direct contact met VT uit het eigen gebied, op basis van postcode/ woonplaats.

24/7 vindt afstemming telefonisch plaats met de (voorwacht)bereikbaarheidsdienst (**één** medewerker) en vindt een eerste screening plaats. De bereikbaarheidsdienst kan doorschakelen naar de achterwacht (twee medewerkers voor de provincie, die op pad kunnen).

Binnen kantooruren (09.00-17.00 uur) kan VT Friesland ook ter plaatse komen voor een veiligheidsbeoordeling (al dan niet virtueel via bijv. MS-Teams). Hiervoor zijn drie medewerkers beschikbaar.

Politie en VT participeren altijd als volledig team in het project en niet op individuele afvaardiging, om kwetsbaarheid van de contacten tussen VT en politie te voorkomen. Uitzondering is de start van het project in Drenthe, waarbij met vijf zaken wordt gestart en een korte evaluatie plaatsvindt, op basis waarvan het project verder uitgebouwd wordt.

Bron: Plan van Aanpak Samen op in ac uut bij huiselijk geweld en kindermishandeling, 9 november 2021

Friesland kent al een aantal jaren de Friese Aanpak Huiselijk Geweld. Onderdeel daarvan is dat de politie snel telefonisch schakelt met VT wanneer er incidenten zijn waar (vermoedelijk) sprake is van huiselijk geweld. Afspraak is dat VT dan ter plaatse gaat als de inschatting is dat dat nodig is (zie Uit de Praktijk 2.2). Dat VT daarvoor werkplekken heeft op een politiebureau is daarbij nooit aan de orde geweest en wordt niet als meerwaarde gezien. De Friese Aanpak HG wordt uitgevoerd op werkdagen. Buiten kantooruren komt, indien noodzakelijk, de bereikbaarheidsdienst ter plekke.

“In Friesland wordt al grotendeels gewerkt conform de uitgangspunten van Samen op in Ac uut. VT is 24/7 bereikbaar, in gevallen van ac uut onveilige situaties komt VT ter plaatse en vindt zo mogelijk een gezamenlijke veiligheidsbeoordeling plaats. De verbeter slag is eerste stap vooral gericht op het verbeteren van de attitude en inhoudelijke gesprekken bij VT en politie.” (Bron: Plan van Aanpak Samen op in ac uut bij huiselijk geweld en kindermishandeling, 9 november 2021).

De Friese aanpak is niet zomaar te kopiëren naar de twee andere provincies. De ambitie is er om ook in Groningen en Drenthe tot kortere lijnen tussen politie en VT te komen bij acute situaties van onveiligheid. De beweging om sneller contact te zoeken vanuit de politie met VT was al in gang gezet door de politie. Daar past samen op in Acuuut goed bij. Wat er nu vooral nodig is – en daarmee het belangrijkste doel is van dit implementatietraject – is meer bewustwording en urgentiebesef:

-
- Weten wanneer VT/ politie te bellen
-
- Geen discussies over inzet, evalueren na de acute situatie
-
- Werkwijze waarbij geleerd kan worden van casussen.
-

Bron: Samen op in Acuuut 3Noord, 15 oktober 2021

Daarom is vooral ingezet op deskundigheidsbevordering en leren van casuïstiek, aan de hand van verschillende bijeenkomsten, ingestoken vanuit de operatie: kleinschalig en direct op de praktijk gericht. Ook tijdens de pilot in Drenthe en het implementatietraject in Friesland is daar blijvend aandacht voor.

“Het is een basisgrondhouding dat VT en politie elkaar snel vinden als ze elkaar nodig hebben. Dat we er gewoon zijn voor elkaar. Daar zijn we het over eens, maar in de praktijk gaat het toch nog wel eens mis.”

2.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

In Friesland is dit onderdeel van de reguliere aanpak. In die zin is het geen meerwerk. Ook in Drenthe gaat het ook mee in het reguliere werkproces. De inspanningen zitten zoals gezegd aan de voorkant: ontwerpen van het (pilot)proces en de inzet op bewustwording en urgentiebesef. Monitoring en doorontwikkeling vindt plaats vanuit een projectgroep vanuit het RNZS.

2.3 Waarde

De ervaringen in Friesland zijn heel positief. Die waarde wordt in Groningen en Drenthe ook gezien. Van de pilot in Drenthe zijn nog geen ervaringen in kaart gebracht, maar de verwachtingen zijn op basis van de eerste geluiden ook positief.

Omdat Samen op in Acuuut in Friesland in de praktijk al de reguliere werkwijze was, is niet goed aan te geven wat de extra waarde van de huidige aanvullende inzet precies is in termen van betere veiligheidsbeoordelingen, alertheid op signalen en een positief effect op vervolgacties. In Drenthe is dat op basis van de lopende pilot nog niet te zeggen.

Wel ervaren de partners in het RNZS dat Samen op in Acuuut – net als de andere verbeteracties – bijdragen aan een beter samenwerkingsklimaat: politie en VT weten elkaar beter te vinden en ervaren in de praktijk dat het zin heeft om elkaar sneller te betrekken.

In het plan van aanpak voor Samen op in Acuuut is dan ook al afgesproken om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om te komen tot een *integraal crisis interventieteam*:

“In navolging op ‘best practice’ Tilburg, wordt ook voor Noord-Nederland gekeken naar de mogelijkheden om de 24/7 bezetting en mogelijkheid om ‘samen op te trekken’ in acuut onveilige situaties van huiselijk geweld of een andere (gezins)crisis. Daarbij kan vanuit VT verkend worden of door samenwerking met Fier, Jeugdbescherming, GGZ, Raad voor de Kinderbescherming en/of andere partijen in Noord-Nederland bezetting en ter plaatse te komen buiten kantooruren mogelijk is.”

Uit de praktijk 2.1: Uit de presentatie Samen op in Acuat Noord-Nederland voor VT en de basisteams politie

Wat gaan we doen?

- **Huiselijk geweld?**
  1. Herkennen: Ook KiMi, verwaarlozing, stalking = HG!
  2. Altijd (24/7) telefonisch contact opnemen met Veilig Thuis: 0800-2000
- **Veiligheidsbeoordeling: Telefoon – Teams – Ter plaatse**
  1. Maak samen een veiligheidsbeoordeling op basis van informatie ter plaatse en uit de VT- en politiesystemen
  2. Je mag alle relevante informatie over de casus / het gezin delen (VT ↔ politie)
  3. VT kan soms ter plaatse komen voor een veiligheidsbeoordeling, je kan alternatief ook gebruik maken van MS-Teams
- **Veiligheidsmaatregelen**
  1. Altijd in overleg politie-VT, benut de eerste uren van de crisis
  2. Doel: stoppen van de acute onveiligheid en inzetten op duurzame veiligheid
  3. Denk aan tijdelijk huisverbod, veilige opvang, aanhouden, enz. Altijd in overleg!

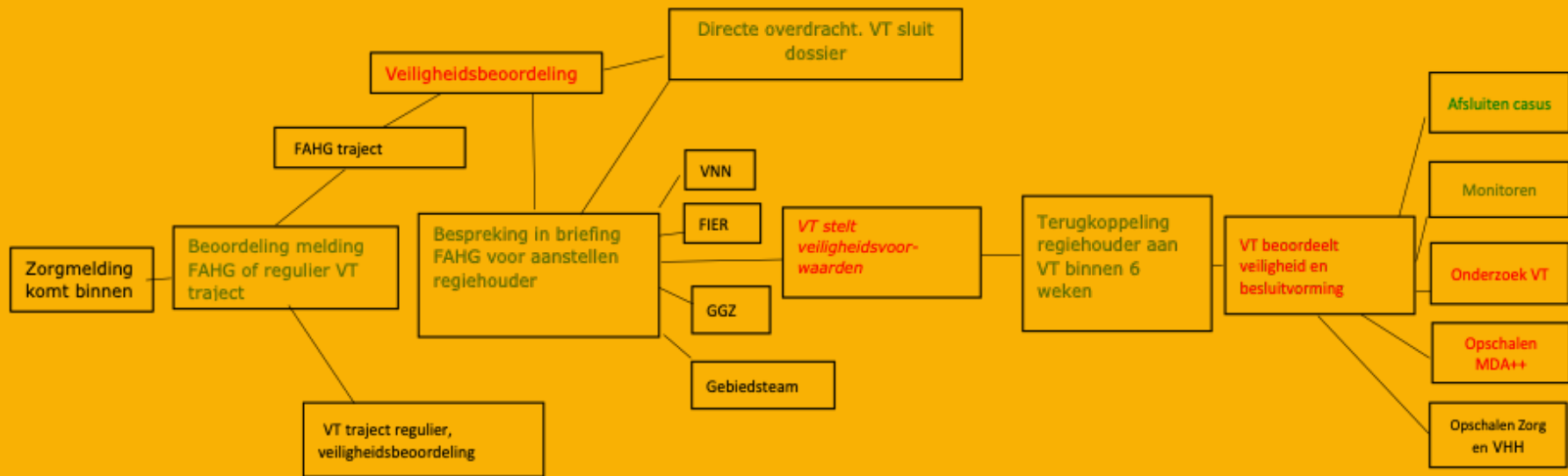
Uit de praktijk 2.2: Meldingen in de Friese Aanpak Huiselijk Geweld (FAHG) (oktober 2021)

“De Friese Aanpak Huiselijk Geweld is een vervolg op een jarenlange samenwerkingsrelatie tussen de Friese zorg- en justitieketen rond huiselijk geweld. Ooit gestart als Thuisfront (2000), doorontwikkeld naar Eerste hulp bij huiselijk geweld, vervolgens ontwikkeld tot Directe Hulp bij Huiselijk Geweld en tot slot in 2016 ontwikkeld tot de Friese Aanpak Huiselijk Geweld.

VT beoordeelt iedere werkdag de HG-meldingen via het landelijk triage instrument van Veilig Thuis. Deze veiligheidstaxatie is ingebouwd in het registratiesysteem van VT. VT neemt in haar besluitvorming informatie mee uit het eigen registratiesysteem. De uitkomsten van de triage kunnen zijn:

1. Direct handelen – Afhankelijk van problematiek gaat VT of één van de FAHG-partners alleen of in een koppel met collega FAHG-partner diezelfde dag naar het gezin. Na de crisisinterventie vindt vervolg besluitvorming plaats en wordt afgesproken wie de regiehouder is en wat de vervolgstappen zijn.
2. Een directe overdracht naar een FAHG-kernpartner (binnen 24 uur na binnenkomst melding):
VT brengt de direct betrokkenen schriftelijk op de hoogte van de melding bij Veilig Thuis en wie de overdrachtspartij is. VT sluit het dossier. VT voert geen monitoring uit.
3. VT beoordeelt dat zij zelf de zaak in onderzoek nemen.
4. De melding wordt doorgezet naar de eerstvolgende briefing (deze vindt plaats op iedere dinsdag en donderdag) – daar vindt multidisciplinaire besluitvorming plaats bij welke organisatie de casus het beste past om de (casus/behandel) regie uit te voeren.
5. Wanneer Fier, VNN of GGZ/PoliFP de melding in behandeling neemt, legt VT contact met de direct betrokkenen, stelt VT veiligheidsvoorwaarden, werkt VT waar nodig samen met de (behandel)regiehouder en monitort de zaak een jaar wanneer stabiele veiligheid nog niet is gerealiseerd.
6. Het monitoren door VT bestaat uit het contact met de overdrachtspartij en de direct betrokkenen. VT gaat na of voldaan is aan de veiligheidsvoorwaarden, of deze hebben geleid tot directe veiligheid, of voldoende mate de stabiele veiligheid is hersteld, en er aandacht is voor het werken aan herstel van de opgelopen schade.
7. Wanneer een casus al besproken wordt in het Zorg en Veiligheidshuis wordt deze voor procesregie overgedragen aan het Zorg en Veiligheidshuis.
8. Wanneer een casus al loopt in de MDA++ wordt deze overgedragen naar de MDA++.”

Bron: Friese Aanpak Huiselijk Geweld 2021

3. Actie-overleg

3.1 Ontwikkelinspanningen

In Friesland bestond al enige jaren een casus-overleg dat is doorontwikkeld tot het Actie-overleg. Inmiddels is er ook in Groningen en Drenthe een Actie-overleg. De Actie-overleggen zijn inhoudelijk afgebakend tot zaken over kindermishandeling en vinden eens per maand plaats.

De Actie-overleggen in Noord-Nederland zijn niet ingericht om in het beginstadium na een melding tot actie te komen. Daarvoor zoeken de partners elkaar bilateraal of bij gelegenheid (ad hoc) voor op. Vervolgens kunnen zaken dan terugkomen in het Actie-overleg, om voortgang te bewaken en knelpunten te ondervangen.

De Actie-overleggen zijn in 2022 geëvalueerd. De ervaring was dat de overleggen te weinig op de acute casuïstiek zaten. De eerste bevindingen staan opgenomen in Uit de Praktijk 3.1. Paragraaf 3.3 (waarde) gaat nader op de evaluatie en het vervolg in. De wens is om sneller te kunnen schakelen in de afsteming.

Om dat te bereiken wordt een decentrale aanpak gekozen. De drie Actie-overleggen brengen in hun eigen regio in kaart welk van de beschikbare operationele overleggen voor welke casuïstiek het meest effectief is en hoe de routing en vindbaarheid van het Actie-overleg verbeterd kan worden.

Uitgangspunt is dat het Actie-overleg in Noord-Nederland niet het eerste moment is dat er gezamenlijk actie wordt ondernomen op een casus. Als er acute actie nodig, blijven de partners elkaar bilateraal of ad hoc (in het kader

van Samen op in Acuu of de Friese Aanpak) zo snel mogelijk opzoeken. Het Actie-overleg is er om dan doorbraken te bereiken (eventueel door te escaleren) en te bepalen wat er beter kan: aanjagen, ondersteunen en samenhang bewaken.

Dat wordt duidelijk ingekaderd:

Met de betrokken partners bespreken we een casus door het duiden van informatie over wat precies is gebeurd en wat grootste zorg is over de onveiligheid. Het Actie-overleg bepaalt

Welke (strafrechtelijke of andere) onderzoekshandelingen en interventies worden ingezet (gerichte acties) die bijdragen aan directe en/ of structurele onveiligheid.

Wie regie voert.

Welke informatie wordt gedeeld met directbetrokkenen en wanneer.

Een casus in het actie overleg wordt alleen gemonitord:

Om te kijken of de gemaakte afspraken opvolging hebben gekregen.

Als de concrete vraag met zorgen nog niet zijn afgenomen.

Als er niet is opgeschaald is naar een ander overleg.

<i>Registratie</i>	Doel van registreren is om eerder gemaakte afspraken te kunnen volgen. Per actie overleg worden hier expliciete afspraken over gemaakt waar iedereen mee in kan stemmen.
<i>Afspraken over regie en vervolg. Elke casus wordt in het actie overleg beëindigd door antwoord te geven op de volgende vragen:</i>	Regie op veiligheid (afstemming straf/zorg) (coördinator/ regisseur aanwijzen).
	Monitoring, zo ja wie, wanneer en wat?
	Welke informatie gaat naar directbetrokene(n), wanneer en door wie?
	Welke partijen moeten worden geïnformeerd?
	Is opschaling mogelijk en zo ja, naar welke tafel?

Bron: RNZS Noord-Nederland

3.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

VT, Politie en OM zijn vaste deelnemers en worden aangevuld met deelnemers aan de hand van de verrijkte informatie, zoals vertrouwensartsen, 3RO, de Raad voor de Kinderbescherming, of GGZ. De deelnemers hebben doorzettingskracht en mandaat om gemaakte afspraken uit te kunnen voeren. De meeste casuïstiek wordt ingebracht door de politie.

De verhouding tussen het Actie-overleg en andere overleggen, zoals MDA++, is nog niet in elke provincie duidelijk. Dat komt de slagkracht rond het Actie-overleg niet ten goede. Het OM slaat wel eens een Actie-overleg over, omdat er op dat moment andere prioriteiten zijn dan een afstemmingsoverleg dat het Actie-overleg nu is. Nut en noodzaak zijn nu nog onvoldoende zichtbaar om er dan prioriteit aan te geven.

3.3 Waarde

De evaluatie leverde op de Actie-overleggen in de huidige vorm in Noord-Nederland nog te weinig opleverden en de partners er meer uit willen halen. Het doel van het overleg moet duidelijker worden (afstemming of vroegtijdige afspraken in meer acute situaties), er moet meer recht worden gedaan aan het beoogde actiegerichte karakter en het moet duidelijker worden welke casuïstiek thuishoort in het Actie-overleg en welke op andere tafels, zoals MDA++.

Het streven is daar een routekaart van te maken, als onderdeel van de herijking van het Actie-overleg, die dit jaar plaats vindt.

Tegelijk heeft het Actie-overleg er toe geleid dat de samenwerkingspartners elkaar beter leren kennen en dat er collectief eigenaarschap is ontstaan op

de gezamenlijke aanpak: *“het is niet meer ik van partij x en jij van partij y”*.
Daarmee is de basis voor samenwerking verder versterkt.

Doel is nu de werkwijze in de drie Actie-overleggen verder te uniformeren, het doel duidelijker te krijgen en de inhoudelijke thematiek te verbreden van kindermishandeling naar ook huiselijk geweld, stalking en ouderenmishandeling.

Op meer overstijgend niveau wil het Actie-overleg dan vooral de beweging versterken dat de samenwerkingspartners elkaar beter en sneller vinden.

***“We willen in het Actie-overleg een
‘rebellenergie’ losmaken, het ‘wij-gevoel’
dat nodig is voor een echt gezamenlijke
aanpak verder versterken.”***

Uit de praktijk 3.1: Negen ontwikkelvragen uit de evaluatie Actie-overleg (mei 2022)

Het Actie-overleg is begin 2022 geëvalueerd. Uit de evaluatie zijn negen ontwikkelvragen gekomen. In het RNZS worden daar in de zomer van 2022 afspraken over gemaakt.

“Informatie uit de evaluatie. Er is behoefte de doelstelling van alle drie de actie overleggen op te lijnen, scherper en duidelijker te formuleren en hier NN breed op te acteren. **Ontwikkelvraag 1.** *Doelstelling scherper en concreter formuleren met toevoeging van routing casussen (relatie andere tafels), status overleg (slagkracht/mandaat), gezamenlijke doelstelling en commitment.*

Informatie uit de evaluatie. Een casus kan al op een andere tafel/overleg besproken worden, waaronder bijv. ZVH. Er is behoefte aan duidelijke afspraken hoe in Actie-overleg hiermee om te gaan. Bij zowel de instroom als bij de uitstroom. **Ontwikkelvraag 2.** *Samenhang andere tafels/overleggen en de consequenties voor werkproces Actie-overleg in kaart brengen en afspraken over maken.*

Informatie uit de evaluatie. De politie is hofleverancier van de casussen, dit lijkt een aanvulling op de zorgmeldingen aan VT. Meerdere partijen voldoen toch aan de gestelde criteria. En wat is een concrete vraag, dat is meer dan alleen de vraag welke hulpverlening in het gezin zit. **Ontwikkelvraag 3.** *Hoe kunnen we deze algemeen geformuleerde criteria communicatief onder de aandacht brengen bij de potentiële inbrengers?*

Informatie uit de evaluatie. Als er meer duidelijkheid is over de instroomcriteria, de samenhang met andere tafels en doelstelling van het actie overleg, dan keuze deelnemers logisch. Behoefte aan rolduidelijkheid en rolzuiverheid. **Ontwikkelvraag 4.** *Welke deelnemers zitten vast aan tafel en wie schuift aan op verzoek?*

Informatie uit de evaluatie. Als een casus meerdere keren terugkomt en er lijkt in de keten onvoldoende te gebeuren, dan is slagkracht en mandaat nodig vanuit de grondhouding: “het kan toch niet waar zijn dat...” **Ontwikkelvraag 5.** *Wat is jullie mandaat en slagkracht als groep? Wat kunnen jullie doen wat voelt als “met de vuist op tafel slaan” als zaken in het systeem lijken vast te lopen?*

Informatie uit de evaluatie. Uit de evaluatie lijkt dat men van mening is dat als de doelstelling, de samenhang andere overleggen, de rollen en dus deelnemers helder en scherp zijn, de inhoudelijke bespreking aan kwaliteit zal toenemen. Aangevuld met het besef dat er slagkracht is te genereren als groep. De processtappen in een werkproces is uitwerking waarbij vraagstukken als informatiedeling en registratie aandacht vragen. **Ontwikkelvraag 6.** *Welke vragen zijn er nog in het werkproces nadat de basis in voorgaande paragrafen helder zijn?*

Informatie uit de evaluatie. Er is behoefte om de registratie te verbeteren ook om de opvolging van acties te monitoren. **Ontwikkelvraag 7.** *Op welke wijze willen en mogen we registreren?*

Informatie uit de evaluatie. In de evaluatie is dit niet expliciet aan de orde gekomen, de focus lag meer op instroom tot aan uitstroom. **Ontwikkelvraag 8.** *Hoe kunnen we er continue voor zorgen dat de deelnemers voldoende kennis van elkaars werk (ketengericht) hebben en daarmee elkaar nog meer kunnen versterken bij de mogelijke interventies?*

Informatie uit de evaluatie. In de evaluatie is dit niet expliciet aan de orde gekomen, de focus lag meer op instroom tot aan uitstroom. **Ontwikkelvraag 9.** *Hoe kunnen we er periodiek voor zorgen dat het actie overleg zich blijft verbeteren en het juiste blijft doen?"*

Bron: Werkbeschrijving Actie(gericht)-overleg Noord-Nederland,
versie: 05-05-2022

Uit de praktijk 3.2: Duo-interview Baukje Dotinge en Nathalie Evelijn Veere (okt. 2021)

Baukje Dotinga, Beleidsadviseur Straf met Zorg OM Noord-Nederland & Nathalie Evelijn Veere, Teammanager Veilig Thuis Zuidoost-Brabant

Zorg alleen is niet voldoende, straf evenmin

“Met betere samenwerking in de regio verminder je risico’s”

Hoe werk je het beste samen als verschillende organisaties zich richten op een complex en gevoelig thema als stalking? Baukje Dotinga, beleidsadviseur Straf met Zorg bij het OM in Noord-Nederland, en Nathalie Evelijn Veere, teammanager Veilig Thuis in Zuidoost-Brabant en voorzitter van het Landelijk Platform Managers Veilig Thuis bieden een inkijkje in hoe zij dat in hun regio aanpakken.

Nathalie: “Zorg alleen is niet voldoende en straf evenmin. Het moet ergens samen opgaan. Ik vroeg een medewerker laatst een tijdlijn te maken van een casus en ik schrok me echt kapot. Zo vaak als die zaak al bij ons is binnengekomen. Zo vaak als het OM daar al mee bezig is geweest. Het begint gewoon in 2007. En die mensen zijn nog steeds niet veilig. Ik verwijt de betrokken instanties niets, maar toch lukt het gewoon niet. Elke keer escaleert het weer in geweld. We hebben ook een zaak lopen waarin de vrouw heel duidelijk zegt: ik wil de relatie echt definitief verbreken. En dan komt de politie weerom meneer weg te halen bij de voordeur. Maar de inkt van het proces-verbaal is nog niet droog of de rechter-commissaris laat hem lopen, terwijl het kristalhelder is dat een contactverbod nodig is. In beide gevallen gaat het mis omdat dingen langs elkaar heenlopen, mensen soms

niet weten wat er precies is afgesproken of de rechter-commissaris net weer wat anders besluit.”

Baukje: “Het gaat allemaal om schakels in informatiestromen, om context-informatie. De ene organisatie werkt op persoonsniveau, de ander op zaaksniveau. Dus je moet wel heel goed zorgen dat je die informatie en acties bij elkaar brengt. Als informatie onvolledig blijft, ontstaat in plaats van het gewenste integrale beeld een fragmentarisch beeld. Maar het punt is – en volgens mij geldt dat niet alleen voor Noord-Nederland en Zuidoost-Brabant, maar overal – dat informatie delen de kern is van het hele verhaal. Informatie over de betrokken personen, maar ook informatie over te nemen acties. Weten wat ieder gaat doen. Wat doet de politie, bijvoorbeeld, en wat doet Veilig Thuis? Het is zaak dat dat goed gedeeld wordt.”

Nathalie: “Je hebt ook met snelheid te maken. Als iemand wordt aangehouden, hoeveel tijd heb je dan om te handelen? Als ik nog geen melding heb, heb ik nog geen bevoegdheid om daar wat mee te doen. Processen en de tijdsaspecten die aan die processen gekoppeld zijn, lopen niet synchroon met elkaar.”

Baukje: “Je moet de koppelvlakken kennen. Als we die helder hebben, kunnen we op elkaar afstemmen. Daar valt winst te behalen. Wanneer gaat het stokje over naar Veilig Thuis of wanneer gaat het stokje terug van Veilig Thuis naar de politie? Wanneer moet het OM iets doen, wanneer Reclassering?”

Nathalie: “Daarnaast is in het herkennen van stalking nog veel winst te behalen. Ik denk dat nog heel veel niet als stalking wordt herkend of als stalking wordt erkend. Specialisten herkennen het, maar een wijkagent die bijvoorbeeld veel met jongeren werkt, heeft hier misschien weer minder oog voor. Die ziet bijvoorbeeld dat banden van een auto zijn leeggestoken en denkt aan vandalisme. Het komt dan niet op dat het bijvoorbeeld een ex-partner zou kunnen zijn.”

Samenbrengen van werkprocessen

Baukje: “Afgelopen jaar organiseerde ik samen met een collega-beleidsadviseur vanuit de politie en bestuurssecretaris van de Reclassering drie Noord- Nederlandse ketenbijekomsten over stalking. De centrale vraag daarbij was: hoe pakken we dat werkproces met elkaar op? Onze regio kent veel verschillende organisaties die moeten samenwerken, maar welke vorm kies je daarbij? Het landelijke werkproces is leidend, maar hoe kan je daar ondanks de regionale en organisationele verschillen zo dicht mogelijk bijkomen? Inmiddels zijn we vooral bezig met hoe we dat een vervolg kunnen geven. Iedereen kijkt intern hoe we bezig zijn met het thema stalking en hoe onze werkprocessen in verbinding lopen met het landelijke werkproces. Je hebt altijd een bepaalde couleur locale. Wat is die? En past die ook op het palet van de ketenpartner?”

Nathalie: “In Zuidoost-Brabant zijn we bezig overal aan te haken waar we de verbinding tussen Veilig Thuis en de justitiepartners kunnen leggen. Dat is nodig, want ook bij stalking merken we dat we dikwijls procesmatig afwijken van onze reguliere werkwijze. Als we bijvoorbeeld te maken hebben met een flinke stalkingszaak, dan past dat eigenlijk niet binnen het onderzoek van twee à drie gesprekken van informatie opvragen, veiligheidsvoorwaarden stellen en monitoring. Daarom willen we die verschillende werelden van verschillende betrokken organisaties samen laten komen in plaats van naast elkaar te laten bestaan. Inmiddels zitten we fysiek drie dagen in de week op ZSM. ZSM is een aanpak bij veelvoorkomende lichte criminaliteit, zoals

diefstal, vandalisme of bedreiging, maar ook zaken van huiselijk geweld. Slachtoffer en verdachte krijgen door ZSM snel duidelijkheid over het vervolg van de zaak. Door deelname van Veilig Thuis ontstaat een completer beeld en kan een besluit genomen worden dat recht doet aan veiligheid voor de betrokkenen. Op de dagen dat we niet fysiek aanwezig zijn, zijn we voor ZSM altijd telefonisch bereikbaar. Daarnaast zijn we met een actieoverleg gestart.”

Ketenbijekomsten, case reviews en kenniskringen

Baukje: “Bij de ketenbijekomst die wij organiseerden, werd er binnen 24 uur tussen Reclassering en CCB van de politie geschakeld om af te stemmen over een hoogrisico-casus, waar ze elkaar eerder nog niet wisten te vinden. Al dat soort afwegingen kunnen leiden tot het verbeteren van de veiligheid. Daarnaast zijn we gestart met case reviews, dus eigenlijk ook wat Nathalie zegt: het doorlopen van een casus en een tijdlijn maken en gaandeweg vaststellen of we informatie misten en of partijen eerder konden worden aangehaakt. Daar willen we verder mee. Ik weet niet of je daarmee iets kunt voorkomen, maar ik denk wel dat je daarmee de risico's kunt verminderen.”

Nathalie: “In ons regionale netwerk hebben we alle justitiepartners betrokken. We houden een themabijeenkomst om dit soort haakjes beter te benutten. Ik vind nog dat we te vaak met stalkingzaken bezig zijn die we niet gekeerd krijgen. Vaak is best creatief nagedacht over hoe iets te stoppen, maar dan staat iemand die heeft gezeten toch weer voor de deur. Het vraagt een enorme investering in capaciteit van heel veel instanties en dan zijn zo'n meisje en haar moeder nog steeds onveilig. Je hebt enerzijds de vraag, wat kun je nu? Maar ik wil ook praten over twee jaar verder. Als ik dan terugkijk, is stalkingsgedrag dan werkelijk gestopt?”

Baukje: “Het besef is doorgedrongen dat je elkaar nodig hebt. Je kunt het niet alleen. In Noord-Nederland willen we een kenniskring opzetten. Experts van verschillende organisaties willen we periodiek om de tafel zetten

om kennis uit te wisselen, casussen te bestuderen, elkaars taal te leren begrijpen, maar ook te kijken: doen we nog de juiste dingen met elkaar? Elkaar leren kennen, is daarbij erg belangrijk. Themabijeenkomsten helpen daar ook bij. Daar zie je de mensen met wie je contact kunt opnemen.”

Nathalie: “Er valt daarnaast ook nog heel veel kennis uit te wisselen over de middelen die je in kunt zetten om gedrag te keren. De kunst daarbij is om te zorgen dat je de kennis die je in zo’n kenniskring opdoet binnen je eigen organisatie uitdraagt. Het begint bij wat Baukje zegt. Ik geloof daar in. Elkaar ontmoeten, weten wat je van elkaar kunt verwachten, waar de beperkingen zitten, waar de mogelijkheden. Zodat je weet met wie je wanneer op welk niveau moet schakelen. Op die mensen vertrouw je. Onze aanwezigheid bij ZSM is daar ook een voorbeeld van. Dat zorgt ervoor dat lijnen korter worden en dat we beter op de hoogte zijn van wat er speelt. Daardoor stel je elkaar makkelijker de vraag: ik heb je advies nodig, wil je even meedenken? Dat betekent dat er bij mijn medewerkers meteen een lampje gaat branden als ZSM belt. Er is een aangehouden verdachte, binnen negen uur moet een veiligheidsinschatting gemaakt worden en wij kunnen iets zeggen over de direct betrokkenen die nog thuis zitten.”

Het begrip en de bereidheid zijn er nu

Nathalie: “Wat ik sowieso mooi vind is dat het programma Veiligheid Voorop er de afgelopen jaren echt toe heeft geleid dat we veel dichterbij elkaar toe zijn gekomen en dat we een zinnigere bijdrage kunnen leveren. Makkelijker schakelen, beroep op elkaar kunnen doen en als er iets is samen kijken. Ik zou het ons nog gunnen dat we beter van elkaar leren als het niet goed gaat. Het lerend vermogen moet omhoog.”

Baukje: “Ik ben trots dat we elkaar weten te vinden en vooral dat iedereen de urgentie ervaart dat we het met elkaar moeten doen. We willen nu ook echt van elkaar leren. Dat is de mooiste winst van afgelopen jaren.

Bron: informatiebundel (Ex-)partner stalking, Thematische verdieping Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, oktober 2021 https://vng.nl/sites/default/files/2021-09/2021_oavv_bundel_ex-partnerstalking.pdf

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

4.1 Ontwikkelinspanningen

Noord-Nederland is in oktober 2021 gestart met de voorbereiding voor de Gezamenlijke Aanpak HG door VT en ZSM. Per 1 oktober 2022 wordt gestart in de praktijk. Het jaar voorbereiding is gebruikt om doelen te bepalen en het werkproces in te richten, maar vooral ook om de bekendheid tussen de strafrechtpartners op ZSM en VT te vergroten en bekend te raken met elkaars werk.

Vanuit de landelijk beschikbare werkprocessen is een Noord-Nederlandse invulling vormgegeven, mede aan de hand van casusreviews, met de vraag of het werkproces dan goed werkt om de veiligheid in het gezin te herstellen en tot een goede afweging zorg-straft en afdoening te komen. Er worden werkbezoeken aan ZSM georganiseerd en er gaat gebruik gemaakt worden van het landelijk scholingsaanbod voor HG op ZSM.

Uitgangspunt is te starten met wat er nu al kan - zowel praktisch als met de regelgeving rond informatie-uitwisseling - en van daaruit te leren en bij te stellen, om zo toe te werken naar een vaste samenwerking tussen VT en ZSM. Het ontwerpen van de gezamenlijke aanpak en de begeleiding is in handen van een werkgroep, met externe ondersteuning vanuit het LNZZS.

Centrale vragen in de gezamenlijke aanpak op ZSM zijn daarbij steeds:

- Wat is noodzakelijk om acute onveiligheid weg te nemen?
- Welke betekenisvolle strafrechtelijke afdoening is passend in samenhang met welke betekenisvolle hulpverlening?

De drie VT's zullen op werkdagen tijdens kantoortijden met een beeldverbinding aanwezig zijn op ZSM.

De zaken waar VT bij wordt betrokken zijn naast de zaken met HG-label, ook stalkingszaken en niet-complexe kindermishandeling. Over de informatie-uitwisseling moeten nog afspraken worden gemaakt.

Daaraan gekoppeld wordt de afspraak gemaakt dat er bij (vermoedens van) acute onveiligheid niet wordt gewacht tot een zaak in de ZSM-monitor staat, maar de politie direct schakelt met VT en daar ook het OM in betreft.

4.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

De praktijk moet nog starten. Dan moet blijken of de gezamenlijke aanpak en de aansluiting-op-afstand van VT op ZSM meerwerk met zich meebrengt of niet.

4.3 Waarde

Iedereen ziet potentiële meerwaarde van Gezamenlijke Aanpak HG door VT en ZSM, maar toch heeft het lang geduurd voor de contouren en aanpak duidelijk werden. In de praktijk moet gaan blijken of enerzijds de inbreng van VT op ZSM inderdaad het gewenste effect heeft en of de werkafspraken vanuit de ZSM-partners ook leidt tot meer signalering richting VT.

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

5.1 Ontwikkelinspanningen

Noord-Nederland zet veel in op bewustwording en alertheid op herkennen van en actie ondernemen bij strafbare kindermishandeling. Een paar activiteiten springen in het oog.

- Politie, VT en OM maken een met een gezamenlijke presentatie over strafbare kindermishandeling een ronde langs de drie VT's en de basisteams van de politie, om het thema breder bekend te maken en elkaars werkprocessen beter te begrijpen. Doel is uiteraard dat professionals elkaar dan sneller weten te vinden. Reactie uit één van de basisteams: *"Ik kijk nu anders naar mijn werk"*.
- Bij het jaarlijkse congres van Geweld Hoort Nergens Thuis hebben politie, VT en OM een gezamenlijke workshop gegeven, om te laten zien dat de drie partners weliswaar verschillende opdrachten hebben, maar wel echt moeten samenwerken om het goede te doen.
- De Frontoffice Kindermishandeling Noord-Nederland van de politie geeft sinds enkele jaren een KiMi-krant uit, waarin naast actuele en inhoudelijke informatie ook aandacht is voor de samenwerkingspartners in de keten.

"We zijn ze aan het leren om de juiste mindset te hanteren. De basishouding moet zijn om een beroep op elkaar te doen."

Rode draad in de inzet is dat politie, VT en OM elkaars werk beter moeten leren kennen, om effectiever en sneller te kunnen handelen. Daarom wordt vooral ingezet op agendering en verbreding van de kennis over dit onderwerp in de basisteams en bij de VT-medewerkers: hoe te handelen en te schakelen bij (vermoedens van) strafbare kindermishandeling?

Via het Landelijk Netwerk Zorg Straf is een projectleider aangetrokken om in de loop van 2022 casusreviews als werkvorm introduceren om in de praktijk te blijven leren en verbeteren. Doel is om met Noord-Nederland als één van de voorloperregio's tot een werkvorm te komen die in de regio kan worden gekoppeld aan de implementatie en aanscherping van de Handreiking Strafbare Kindermishandeling.

Een andere ambitie is een routekaart op te stellen, naar voorbeeld van enkele ander regio's. Die moet gebaseerd zijn op een aantal inspiratiesessies met forensisch artsen, kinderartsen en vertrouwensartsen en echt een bijdrage kunnen leveren aan hun dagelijkse werk.

5.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Er is nog geen zicht op zaken als meerwerk, of dat de aanpak in de samenwerking leidt tot een toename van het aantal meldingen of anonieme adviesgesprekken over casuïstiek. Daar is nog niet specifiek op ingestoken. De inzet in Noord-Nederland is voor gericht op inhoudelijke alertheid, deskundigheidsbevordering en het versterken van het netwerk.

5.3 Waarde

Er wordt vanuit politie, VT's en OM met grote gedrevenheid gewerkt om van deze samenwerking een succes te maken. Door het onderwerp steeds onder de aandacht te brengen en de kennis erover te blijven "voeden" in de operatie, ontstaat een beweging waarbij het thema steeds meer echt van de organisaties en medewerkers zelf wordt. Dat leidt inmiddels ook tot meer aandacht vanuit andere betrokken organisaties, zoals het UMCG, dat een kennissessie organiseerde over dit thema.

De samenwerkingspartners weten elkaar steeds meer te vinden, ook als zaken minder goed verlopen. Het gesprek wordt dan zo snel mogelijk gevoerd, er worden vragen aan elkaar gesteld ("waarom doen jullie dit op deze manier") waarmee het onderlinge vertrouwen en begrip is gegroeid.

"Vroeger werd het nog wel eens welles-nietes-gesprek. Nu wordt gezocht naar hoe we verder kunnen komen. We moeten elkaar weten te vinden, om beter te kunnen handelen. Steeds meer druppels maken een rivier."

"We dragen het uit en we nemen er geen genoeg meer mee als er geen afweging strafzorg wordt gemaakt."

Uit de praktijk 5.1: De KiMi-krant Frontoffice Kindermishandeling Noord-Nederland

Uit de praktijk 5.2: Interview “Prachtwerk met buikpijn” | Diana Roggen, OVJ Kindermishandeling

Vaak voelt Diana Roggen frustratie en buikpijn. Tegelijkertijd ziet de kindermishandelingsofficier van parket Noord-Nederland veel verbetering en heeft ze ‘een prachtportefeuille waarin je het verschil kan maken.’

“Weet je wanneer ik echt gelukkig ben? Als al onze inspanningen samenkomen.” Dat zegt Diana Roggen, kindermishandelingsofficier van parket Noord-Nederland. Ze wilde de ‘kimi-portefeuille’ een paar jaar geleden graag

oppakken, mits ze naast het beleid ook de zaken kon blijven draaien. “Want als je niet voelt hoe de onderzoeken lopen, kan je ook nooit voelen waar de pijn- en knelpunten in het werkveld liggen.”

In welke zaak was je gelukkig? “Bij voorbeeld die keer dat een wijkteam van de politie het vermoeden kreeg dat vanuit een woning drugs werd gedeald. Gelukkig hebben wij in Noord-Nederland een frontoffice kindermishandeling dat alle politiemeldingen handmatig screent op kindermishandelingsskanten. En in deze woning woonde een moeder en twee kleine kinderen. Dus belde die frontoffice het team dat de zaak draait: ‘Weten jullie dat hier kinderen zitten? Zou het een goed idee zijn als jullie bij eventuele aanhouding van die moeder,

Veilig Thuis meenemen?’ Veilig Thuis is meegegaan. Ze troffen een bende aan het huis. Overal drugs. Hier konden kinderen niet veilig opgroeien, zagen ze. Die kinderen zijn weggehaald. En inmiddels gaan zij met hun moeder naar een gezinskliniek, waarin moeder weer leert verder te gaan met deze kinderen. Veilig Thuis meldde ons later dat het zó waardevol was dat ze erbij waren geweest. Zij hebben de stappen kunnen nemen die zij veilig vonden. En wij hebben gewoon netjes het politiewerk kunnen doen, zonder ons te hoeven bekommeren om allerlei zorgtaken. Dus, top gedaan met zijn allen.”

De waarheid is ook, dat officier Diana Roggen niet dagelijks juicht. Sterker nog, het werk geeft geregeld buikpijn en frustratie. Waarheidsvinding en het bepalen van een juiste straf vindt ze vaak moeilijk.

Waarom is waarheidsvinding hier moeilijk? “Slachtoffers kunnen vaak nog niet praten. Dan begint een zaak met weinig informatie. Vaak alleen de medische bevindingen, waarbij er geen logische verklaring voor het letsel is. Je weet dus eigenlijk niets en het slachtoffer kan je ook niets vertellen. Kijk, met een kogelgat weten we wel raad, maar bij hersenletsel en breuken wordt het vaak lastig.”

Wat moet je dan doen? “Je móet starten. De ervaring leert ook dat de eerste 48 uur in het onderzoek cruciaal zijn. Dan kunnen mensen vragen nog goed

beantwoorden. Wanneer zijn eventuele klachten begonnen? Bij wie en waar is het kind geweest? Waarom belde je 112? Hoe was het kindje er toen aan toe? Wanneer dronk het voor het laatst? Dat soort informatie moet je in de eerste uren halen, veelal bij de ouders. Dan weten ze het nog en zijn de feiten nog niet bewust of onbewust gekleurd doordat men met elkaar spreekt. En daar zit ook meteen de eerste buikpijn: dwars door alle angsten en emoties van ouders heen moet de opsporing met hen in gesprek. Soms zelfs terwijl zij ook een uitvaart te regelen hebben of terwijl ze alleen maar bij hun kind willen zijn dat in het ziekenhuis ligt te vechten voor zijn of haar leven. Ik benijd de politie dan niet, want dit soort gesprekken en verhoren zijn niet makkelijk: niemand kan zich makkelijk voorstellen dat een ouder zijn kind iets aandoet.”

Geldt dat voor jou ook? “Ik ben ervan overtuigd dat niemand zijn kind met boze opzet kwaad wil doen. Wat wij zien is vaak uit onmacht ingegeven: dat men de pedagogische vaardigheid mist om kinderen goed op te voeden. Of dat in een situatie de druk zo groot wordt dat men kennelijk geen andere uitweg ziet dan te gaan mishandelen en schudden. 99 procent, durf ik te zeggen, is onmacht.”

Erkennen de mishandelaars vaak schuld? “In alle onderzoeken die ik heb gedaan, heb ik maar een zaak gehad waarin een moeder bekende geschud te hebben. In alle andere zaken hebben ouders tot op de zitting ontkend dat er iets gebeurd is. Dat maakt onderzoek doen dus ook zo moeilijk. Het kind kan vaak nog niet praten, en van betrokkenen hoor je het verhaal ook niet. Daar zit voor mij een stuk frustratie: je krijgt dus nooit ‘het waarom’ te horen. Geen reden of verklaring voor hoe het zo mis kon gaan. Dat maakt het kiezen van een juiste straf lastig. Je kunt de risico’s op herhaling slecht inschatten. Je weet niet welke hulp noodzakelijk is om te voorkomen dat het weer gebeurt.

Met die vragen worstelt Veilig Thuis ook: hoe veilig is het om kinderen weer

terug te laten gaan? Dat blijft natuurlijk wel waar naartoe gewerkt wordt: een veilige terugkeer bij ouders. We weten ook heel vaak dat een van de ouders het gedaan moet hebben, maar we weten niet wie. Dat betekent dat we die zaak niet naar zitting kunnen brengen. Omdat je dan een vrijspraak zou scoren, want de rechter kan dan ook niet vaststellen wie van de twee het is geweest. Dus dat is wel een frustratie. De waarheid krijg je dan niet boven tafel, terwijl ik daar wel officier voor ben geworden. Overigens, een enkele keer blijkt in een verdacht geval uiteindelijk tóch sprake van een medische oorzaak voor letsel of overlijden – dan heb je aan ouders wel wat uit te leggen.”

Kun je daar een voorbeeld van geven? “Ik had een zaak van een overleden kindje dat in zijn bedje was aangetroffen. De GGD-arts werd erbij geroepen. Er werd letsel geconstateerd dat niet te verklaren was door het reanimeren en het medisch ingrijpen dat later plaatsvond. Daarbij kwam dat een van de ouders een beetje een vaag verhaal had, dat niet klopte met wat we zagen. We zijn een strafrechtelijk onderzoek gestart en hebben een van de ouders als verdachte aangehouden. Daarnaast hebben we vergaande bijzondere opsporingsmethoden ingezet, in de hoop dat we zo konden achterhalen wat er gebeurd was. Maar we zagen en hoorden alleen maar heel verdrietige ouders. Ze praatten over het regelen van de uitvaart en over welke kleren het kindje moest dragen.

Een aantal maanden rapporteerde het NFI dat de dood toch medisch was te verklaren: er was sprake van een zeldzame aandoening. Nou, dan zit je wel even... Middenin de rouwperiode voor de uitvaart heb je een van de ouders aangehouden en een hele dag verhoord op het politiebureau. Toen hebben we de ouders opnieuw op het bureau uitgenodigd en open kaart gespeeld. Dat gaf ook boosheid hoor, maar uiteindelijk hebben we uit kunnen leggen waarom we hebben gedaan wat we hebben gedaan en de kou uit de lucht kunnen halen. Het was een van de meest waardevolle gesprekken die ik als officier ooit had.”

Hoe beoordeel je de inspanningen van OM, politie en Veilig Thuis bij (mogelijke) kindermishandeling? “In 2015 zijn we in Noord-Nederland begonnen met het verbeteren van de samenwerking tussen Veilig Thuis, OM en politie. We realiseerden ons dat niemand het alleen kon en we elkaar nodig hadden. Daarnaast was het zicht op kindermishandelingszaken niet goed. In de eenheid lagen ze overal en nergens. Dan heb je er ook slecht grip op, want juist sturing en snelle actie is onmisbaar om de goede dingen te doen.”

Waarom was de samenwerking niet goed? “Ieder werkte vanuit de eigen koker. Politie, justitie, het toenmalige Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, de Raad voor de Kinderbescherming, het sociaal domein, leerplichtambtenaren: het waren, zwartwit gezegd, eilandjes. Die met de beste bedoelingen hun eigen ding deden. Het OM ook. De houding was: ‘Wij zijn van de strafzaken, bemoei je daar niet mee.’ En dus deelden we niets. Want stel je voor dat onze informatie op straat kwam te liggen, dan was ons onderzoek misschien kapot! Dus wij deden ons ding, namen daar niemand in mee, gooiden die zaak op zitting, eisten een straf, en dan was het voor ons klaar. Maar daarmee was het voor de kinderen niet klaar. Die straffen, of het nu gaat om veertig uur werkstraf of een gevangenisstraf, die gaan er niet voor zorgen dat dat kind ineens veilig is.

Zo werkte het vanuit de hulpverlening ook. Er werden talloze gesprekken met ouders gevoerd. Ouders zeiden: ‘We werken mee.’ Uiteindelijk deden ze dat niet en kwam de hulpverlening ook geen steek verder – sterker, ze kwamen soms niet eens binnen. Maar we praatten daar met elkaar niet over. Dus we wisten van elkaar niet dat iedereen in hetzelfde gezin dingen aan het doen was. Nog los van het feit, trouwens, dat we bij politie en justitie kindermishandeling helemaal niet op de agenda hadden staan. En al die zaken, die maar overal en nergens binnenkwamen, duurden veel te lang. Als ze dan een keer opgepakt werden, was er geen letsel meer te zien, dus dat bewijs waren we kwijt. Ouders waren inmiddels weer bij elkaar, en het

moment om in te grijpen en die boel ‘open te breken’ was al lang geweest, dus die zaken kregen we eigenlijk niet meer rond.”

Nu is het beter, zei je? “Absoluut. Om het zicht en de samenwerking te verbeteren is in 2016 in politie Eenheid Noord-Nederland een Frontoffice Kindermishandeling opgericht. Als aanspreekpunt voor de ketenpartners, maar ook om zicht te krijgen op alle zaken die er in de eenheid lagen en de collega’s die deze zaken in behandeling hadden te ondersteunen om in het strafrecht de juiste dingen te doen. Zaken worden nu sneller en beter opgepakt. In diezelfde tijd is landelijk bepaald dat elk parket een kindermishandelingsofficier moest hebben, vanwege de expertise die nodig is om dit soort zaken te doen.

Landelijk kwam er vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), politie, OM, Veilig Thuis een samenwerkingsverbandprotocol waarin vastgesteld werd dat iedereen elkaar nodig had. Dat resulteerde, in ieder geval ook voor Noord-Nederland, in actieoverleggen, waarin we regelmatig met politie, OM, Raad, Veilig Thuis en Reclassering elkaar om de tafel zitten en zaken bespreken. Met vragen als: Gaan we met ouders praten? Wie doet dat dan als eerste? Kunnen we met het kind praten in een kindstudio?

De afstemming zit ook in de te plegen interventies. Onze eerdere houding (‘Wij zijn van de strafzaken, bemoei je er niet mee’) had ertoe geleid dat we nauwelijks nog meldingen kregen. Want Veilig Thuis dacht toen: Als wij nu gaan melden, staat morgen een politieauto met sirenes voor die woning. Zij zagen ons als de olifant in de porseleinkast, die direct gingen aanhouden en meer stukmaakten dan dat we goed deden.

Door de verbeterde samenwerking en het besef dat we allemaal de veiligheid voorop hebben staan, hebben we dat beeld weg kunnen nemen. Inmiddels weten partners dat we ook naar hun luisteren en hun belangen kennen. Dat wij nooit iets zouden doen zonder dat met hen te bespreken. Door dit

gestegen vertrouwen zagen we het aantal meldingen toenemen. Ze zien dat ze baat kunnen hebben bij een strafrechtelijke interventie als ondersteuning van de hulpverlening.

Feit blijft dat af en toe onze belangen tegengesteld lijken te zijn. Af en toe is er nog wrijving. In een zaak met duidelijk toegebracht letsel, wilde een medewerker van Veilig Thuis ons niet de namen van het betreffende gezin geven, behalve als zij mochten beslissen of er een strafrechtelijk onderzoek komt. Dat kon ik uiteraard niet toezeggen, en uiteindelijk hebben ze de informatie gedeeld. We hebben er later nog even over gesproken. Hun argument was onder meer dat de vader 'het niet expres had gedaan'. Dan merk je dat een begrip als 'opzet' bij hen iets anders kan betekenen dan bij het OM. Het strafrecht kent ook de voorwaardelijke opzet hebt: wie een kind hard schudt, aanvaardt daarmee de aanmerkelijke kans op letsel.

“Wat is wijsheid voor een strafmaat? Ik weet het soms echt niet”

Dergelijke gesprekken voeren we ook landelijk, waaruit in 2016 de 'Handreiking samenwerken bij strafbare kindermishandeling' voortkwam. Die handreiking pakken we er met zijn allen vaak bij om te kijken naar acties en verantwoordelijkheden, en haalt de emotie die vaak onder de gesprekken ligt, wat weg. Ik snap trouwens wel dat een hulpverlener meent dat ik makkelijk praten heb. Ik lees of ik hoor dingen van de politie, maar zit niet in dat gezin. Mijn afstand is veel groter dan die van die onderzoeker die in dat gezin zit, die het vertrouwen van die ouders heeft en vervolgens de melding bij ons moet gaan doen.

Maar een strafrechtelijk onderzoek kan er wel toe leiden dat de feiten boven tafel komen en er duidelijkheid komt over wat er gebeurd is. Simpelweg

omdat politie en justitie daarvoor nu eenmaal meer mogelijkheden hebben dan de hulpverlening. En die duidelijkheid is ook weer helpend in het hulpverleningstraject. Het starten van een strafrechtelijk onderzoek is één, strafrechtelijk vervolgen is een tweede.

Uiteindelijk ben ik degene die beslist wat strafrechtelijk wordt vervolgd. Daarbij luister ik wel naar adviezen. Als meerdere ketenpartners met goede argumenten zeggen 'Dit moet je echt niet willen', dan zijn er maar heel weinig situaties denkbaar waarin ik dat toch zou gaan doen. Meestal gaat het dan om zeer ernstige strafbare feiten waar vanuit maatschappelijk oogpunt en normstelling een strafrechtelijke vervolging niet achterwege kan blijven.”

Diana Roggen, officier van justitie in Noord-Nederland.

Kun je tegenwoordig betere beslissingen nemen? Ja, maar het blijft ingewikkeld. De doorlooptijden in dit soort zaken zijn korter, maar nog steeds veel te lang. Met name NFI-rapporten laten lang op zich wachten, mede omdat het lang duurt voordat het NFI alle medische gegevens vanuit de ziekenhuizen heeft. Wanneer ik een zaak binnen twee jaar inhoudelijk op zitting heb, is dat snel. In twee jaar gebeurt er veel; het kindje waar het om ging is geen baby meer, maar een peuter. Soms al weer terug bij ouders omdat de hulpverlening dit, met of zonder hulp, veilig acht. Ga je dan nog een gevangenisstraf eisen? Kijkend naar de ernst van het feit is dat vaak op zijn plaats. Maar kijkend vanuit het belang van het kind? Wil je dan een ouder lange tijd wegtrekken uit een gezin, terwijl alles juist goed gaat? Daarover zie je in strafmaatoverleggen ook verschillende meningen. Want wat is daar wijsheid? Zeg het maar, ik weet het soms echt niet. Naast de shaken baby's, kinderen met meerdere botbreuken, brandwonden of wurgletsels, heb je een nog een veel grotere categorie waarbij de letsels niet zo erg zijn, maar waar wel degelijk sprake is van mishandeling. En zaken waarin kinderen soms wel kunnen praten, maar je je afvraagt of je ze dat moet aandoen. Zaken waarin kinderen continu op hun hoede zijn omdat er geslagen, gescholden

en gekleineerd wordt. Met name in vechtscheidingen is dat soms een enorm dilemma. Maar goed, op die zaken hebben we nu wel meer zicht en ze worden besproken met de ketenpartners. Wat weten zij over die gezinnen? Loopt er al hulpverlening, en zo ja: hoe gaat dat? Zo komen we tot een zo goed mogelijke interventie. Soms is dat de inzet van strafrecht, als ouders zeggen mee te zullen werken, maar dat feitelijk niet of onvoldoende doen. Dan kan het strafrecht net de stok achter de deur vormen waardoor die hulpverlening wel op gang komt. Soms juist even géén strafrecht: er lijkt rust en er lijkt een ingang tot verbetering – nu gaan verhoren of aanhouden zou alles weer kapot maken. Soms, als het feit relatief gering is, lijkt inzet civiele weg via de Raad voor de kindbescherming (ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen) meer voor de hand te liggen. Al die mogelijk interventies en tussenvormen bespreken we op maandelijkse actieoverleggen, en bij spoed ook telefonisch.” “Weet je wat ik wil benadrukken? Dat het ondanks moeilijkheden bij de waarheidsvinding, de dilemma’s, de frustraties en de buikpijn, ook een prachtportefeuille is waarin je soms echt het verschil kan maken. Een portefeuille die verder gaat dan alleen het strafrecht, dus we moeten over onze eigen grenzen heen kijken. Waarbij het doel niet vooral die ronde strafzaak is. Voorop staat het waarborgen van veiligheid.”

Bron: Opportuun Nr. 4, woensdag 21 oktober 2020

Indicatoren kwaliteit & impact

Landelijke context

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

Veel van de meerwaarde van vroegtijdige samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit in de praktische samenhang in “de loop van de zaak”. Naast die praktische samenhang, is er nog een overkoepelend aspect: de samenwerking in de verbeteracties zorgt ook voor meer alertheid en betere samenwerkingsvaardigheden (deskundigheidsbevordering) buiten de verbeteracties om. Dan gaat het om aspecten als elkaars werk en verantwoordelijkheden beter leren kennen, gezamenlijke trainingen, gezamenlijk leren van ervaringen uit de verbeteracties, over en weer duidelijke verwachtingen over bijdrage van samenwerkingspartners in een casus, et cetera. Dat soort aspecten komen veelal samen in het Regionaal Netwerk Zorg Straf.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat verbeteracties in samenhang het volgende opleveren:

- *Het realiseren van de ontwikkelagenda zorgt ervoor dat situaties van onveiligheid in gezinssystemen eerder (gezamenlijk) in beeld komen bij de betrokken partners.*
- *Parallel (en minder volgtijdelijk) samen werken door de betrokken partners zorgt ervoor dat zij met meer snelheid en efficiency kunnen samenwerken.*
- *De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt bovendien kleiner, omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.*
- *Tijdens deze afstemmingsmomenten maken de betrokken partners afspraken over de inzet van interventies (justitiële en ‘zorg’ interventies) om het geweld te stoppen en te voorkomen.*
- *De informatiepositie van betrokken partners wordt op verschillende momenten in de loop van de zaak versterkt.*
- *De verbeteractiviteiten in de ontwikkelagenda bevatten landelijke werkwijzen die op regionaal niveau geconcretiseerd en gerealiseerd worden. Dit vraagt om een continu gesprek en onderling leerproces in de regio en tussen regio’s.*

2. Samen op in acuut

Samen op in Acuut is gericht op het verbeteren van de samenwerking in (crisis)situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen direct in veiligheid gebracht moeten worden. Het stoppen van het geweld is het eerste doel.

- *Doel.* De samenwerkingspartners binnen Veiligheid Voorop eerder, beter en effectiever te laten samenwerken in het eerste uur van een crisissituatie. Een integrale aanpak om de directe veiligheid in het gezin te herstellen.
- *Aanleiding.* Een (112) melding de politie, of VT signaleert in een crisissituatie dat mogelijk sprake is van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling en acute onveiligheid.
- *Vorm.* Geen blauwdruk. Binnen Veiligheid Voorop wordt de samenwerking in acuut onveilige situaties in de praktijk gebracht aan de hand van de uitgangspunten in de toolkit Samen op in Acuut.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat Samen op in Acuut het volgende oplevert:

- *Er is sneller een beeld van de veiligheid van betrokkenen omdat VT en politie sneller betrokken raken bij 'elkaars' acute meldingen.*
- *De kwaliteit en rijkheid van de informatie is beter ten opzichte van de informatie die in de huidige situatie via een VT-melding van politie bij VT terecht komt.*
- *Mede door de verbeterde informatiepositie kunnen politie en VT op een meer effectieve en efficiënte manier interventies inzetten.*
- *Er wordt een meer expliciete en gezamenlijke afweging gemaakt tussen politie en VT over wat er moet gebeuren na een incident.*

3. Actie-overleg

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn. Na een succesvolle regionale pilot is die afspraak als het Actie-overleg opgenomen in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop. Inmiddels is er in elke regio een (vorm van een) Actie-overleg actief.

- *Doel.* Het Actie-overleg is gericht op het nemen van besluiten en het komen tot actie in specifieke - vaak 'buikpijn' - casuïstiek: in samenwerking tussen straf en zorg, op basis van gedeelde informatie en met gezamenlijke competenties en bevoegdheden te komen tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het kent drie stappen: 1. Informatie delen en duiden 2. Afspraken voor directe en structurele veiligheid 3. Overdragen en gemaakte afspraken uitvoeren.
- *Aanleiding.* Wanneer één van de partijen behoefte heeft de samenwerking op te starten.
- *Vorm.* Gezamenlijk overleg, veelal in fysieke vorm, maar ook langs digitale weg mogelijk. In de meeste regio's is wekelijks overleg gangbaar, als het Actie-overleg zich richt op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Als het Actie-overleg zich alleen richt op Strafbare Kindermishandeling, dan is de frequentie lager. In de meeste gevallen vindt het Actie-overleg plaats op de schaal van de VT-regio.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat het Actie-overleg het volgende oplevert:

- *De bespreking(en) van casuïstiek in een actieoverleg levert een gezamenlijk plan op voor de directe en structurele veiligheid.*
- *Afspraken over onderzoekshandelingen zorgen ervoor dat eventuele onderzoeksactiviteiten van politie en OM én de onderzoeksactiviteiten vanuit Veilig Thuis op elkaar zijn afgestemd.*
- *Er worden ook afspraken gemaakt over de inzet van interventies.*
- *Casuïstiek komt eerder in beeld bij OM en VT.*
- *Het actieoverleg draagt bij aan een verbeterde samenwerking tussen de betrokken partners.*

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

Het merendeel van de huiselijk geweld zaken waarin een verdachte is of wordt gehoord, komt binnen via ZSM. Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen OM, politie, de RvdK, 3RO, Slachtofferhulp en Halt met elkaar af over de benodigde aanpak en strafrechtelijke vervolging. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding een eerste besluit nemen: vasthouden of heenzenden, een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren. VT is een relatief nieuwe partner bij ZSM. De beoordeling van de acute veiligheid door VT geeft zicht op de (fysieke) veiligheid van de direct betrokken. VT kan op basis daarvan toelichten of en welke veiligheidsvoorwaarden noodzakelijk zijn indien de verdachte moet worden heen gezonden. De reclassering neemt dit ook mee in het reclasseringsadvies.

- *Doel.* In samenwerking tussen zorg en straf komen tot een afdoening van de zaak waarbij het herstellen van de veiligheid optimaal wordt bevorderd.
- *Aanleiding.* Er is een verdachte van huiselijk geweld aangehouden of gehoord, waarbij een redelijk vermoeden is van een bewijsbaar strafbaar feit.
- *Vorm.* ZSM kent een aantal vaste partners. Er zijn twee vormen waarin de samenwerking met VT op huiselijk geweld vormgegeven kan worden: 1. VT is niet bij de ZSM-tafel aanwezig maar levert op verzoek informatie (VT als consultatie-partij) 2. VT is wel bij de ZSM-tafel aanwezig (VT als deelnemer, bij HG-zaken).

In beide gevallen voert VT de veiligheidsbeoordeling uit. Op basis hiervan wordt op ZSM besproken of het nodig is om op korte termijn veiligheidsmaatregelen te treffen die de acute onveiligheid kunnen opheffen of de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM (beoogd) het volgende oplevert:

- *Op ZSM ontstaat inzicht in het soort en de mate van onveiligheid.*
- *Het inzicht in het soort en de mate van onveiligheid geeft richting aan de 'route' van een zaak en moet ervoor zorgen dat een verdachte niet in vrijheid wordt gesteld zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen.*
- *3RO heeft de ambitie om in alle HG-zaken op ZSM een advies uit te brengen over de verdachte en zijn of haar situatie.*
- *Wanneer VT (fysiek) deelnemer is aan de ZSM-tafel voor HG-zaken verkrijgt dat de informatie voor VT.*
- *Strafrechtelijke maatregelen beter aan te laten sluiten bij (reeds lopende) interventies vanuit de zorg of hulpverlening en vice versa.*
- *De RvdK wordt betrokken bij zaken waarin sprake is van een minderjarige verdachte of van een meerderjarige verdachte én kinderen zijn betrokken, bijvoorbeeld als slachtoffer of getuige.*

5. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken, is in 2017 de Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (HSSK) vastgesteld. De samenwerkingspartners verwerken de HSSK in hun werkprocessen. De politie heeft een landelijke werkinstructie en een infographic opgesteld. In 2019 is de HSSK verwerkt in het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019. In 2020 verscheen het rapport Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling. Daarin wordt een aantal bouwstenen gepresenteerd om de samenwerking concreet te versterken. In de tweede helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal professionals uit de tien regio's om het interregionale contact te vergroten, de toegevoegde waarde van samenwerking te bespreken en te inspireren aan de hand van de bouwblokken en bouwstenen. Eind 2021 lag de focus op de (vroegtijdige) samenwerking tussen de medische en justitiële professionals. Een overzicht van de opgehaalde best practices en uitdagingen is opgenomen in het eindrapport *Resultaten Project Medisch en Justitieel Samenwerken bij Aanpak Kindermishandeling (2022)*.

- *Doel.* Bij het vermoeden of bij signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking te komen tussen justitiepartners, Veilig Thuis en andere professionals (professionele melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK).
- *Aanleiding.* Meldingen bij Veilig Thuis waar sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling.
- *Vorm.* Op elkaar afgestemde interventies en onderzoekshandelingen. Een gezamenlijk onderzoeksplan.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling het volgende oplevert:

Situaties van onveiligheid in gezinssystemen komen eerder (gezamenlijk) in beeld bij de betrokken partners.

De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt kleiner omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.

De informatiepositie van betrokken partners wordt versterkt op verschillende momenten in de loop van de zaak.

Er ontstaat een structuur voor samenwerking tussen Veilig Thuis en de justitiële partners.

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Indicatoren kwaliteit & impact

Overzicht indicatoren

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Afspraken over afstemmen en delen van informatie Gezamenlijke training, intervisie, deskundigheidsbevordering	
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inverdieneffecten tussen verbeteracties	Knelpunten informatievoorziening
Inverdieneffecten met andere werkstromen	Extra inzet nodig om informatie beschikbaar te maken
Meer- of minderwerk	
<i>Waarde</i>	
Verbetering in de praktijk	Ervaringsdeskundigheid
Gezamenlijk leerproces in RNZS	

2. Samen op in acuut

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Voorlichting politie en VT	Aanpassingen bereikbaarheid en beschikbaarheid VT
Aanpassingen werkproces	
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Crisismeldingen	Opvolging
Snelheid informatievoorziening	Ruimte elders in werkprocessen
Knelpunten informatievoorziening	Evaluatie en doorontwikkeling
Extra inzet	
<i>Waarde</i>	
Betere veiligheidsbeoordelingen en interventies	Lagere kans op herhaling of escalatie
Alertheid op en herkenning van signalen	Grotere en blijvende bereidheid tot meewerken aan hulp
Late meldingen	Eerder meldingen aan andere partijen
Sneller vervolgstappen	Onderling vertrouwen en collegiaal contact
Lagere druk op HG&ZSM en Actie-overleg	Betere samenwerking in de breedte
Effectievere inzet van capaciteit	

3. Actie-overleg

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Kwartiermaker of projectleider	Bijscholing
Afspraken over delen en vastleggen van informatie	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Frequentie	Voorzitterschap en facilitering
Vorm	Informatiedeling en vastleggen
Aanwezige partners	Ruimte in werkproces elders
Deelnemers	Evaluatie en doorontwikkeling
Mandaat	
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger informatie-delning en -verrijking	Verdere ontwikkeling van het vakmanschap
Completer beeld	Lagere kans op herhaling
Hogere kwaliteit	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vroegtijdige afstemming	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten Actie-overleg
Effectievere inzet van capaciteit	Samenwerking zonder Actie-overleg

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
VT aan ZSM-tafel	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Afspraken werkwijze	Bijscholing
Kosten randvoorwaarden	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inzet	Ruimte in werkproces elders
Extra capaciteit	Evaluatie en doorontwikkeling
Knelpunten in de informatie-voorziening en -deling	
<i>Waarde</i>	
Betere afweging van zorg en straf in afdoeningsbeslissing	Effectievere inzet van capaciteit
Completer beeld	Verdere ontwikkeling van vakmanschap
Betere informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Voorkomen invrijheidstelling zonder veiligheidsmaatregelen	Onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners
Snellere inzet van veiligheidsmaatregelen	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten HG&ZSM
Gestroomlijnder informatiedeling	Samenwerking zonder HG&ZSM

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	
Voorlichting	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Kwartiermaker of projectleider Bijscholing	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Vaste contactpersonen	Knelpunten in de informatievoorziening en -deling
Tijdige betrokkenheid	Extra inzet om informatie beschikbaar te maken of te delen
Melding ipv aangifte Anoniem overleg	Ruimte in werkproces elders Evaluatie en doorontwikkeling
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger aanpak	Effectievere inzet van capaciteit
Betere en vroegtijdiger informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Completer beeld	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Hogere kwaliteit	Groei vertrouwen buiten SSK
Vroegtijdige afstemming	Samenwerking zonder SSK

Bronnen

De citaten zijn afkomstig uit gesprekken met de leden van het RNZS.

Deze regiorapportage is in concept voorgelegd aan het Regionale Netwerk Zorg en Straf, met de mogelijkheid om aanvullingen te geven en te wijzen op feitelijke onjuistheden. De inhoud van de rapportage is uiteraard volledig de verantwoordelijkheid van de onderzoeker.

Rapporten en documenten

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>. Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Verder is gebruik gemaakt van:

- Opportuun Nr. 4, woensdag 21 oktober 2020
- Straf met Zorg nieuwsbrief Nr.10, 14 juni 2021, Openbaar Ministerie <https://om.foleon.com/my-first-group/nieuwsbrief-straf-met-zorg-tiende-editie/samen-werken-wij-aan/>
- Informatiebundel (Ex-)partner stalking, Thematische verdieping Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, oktober 2021 https://vng.nl/sites/default/files/2021-09/2021_oavv_bundel_ex-partnerstalking.pdf
- Bron: Werkbeschrijving Actie(gericht)-overleg Noord-Nederland, versie: 05-05-2022
- KiMi-krant, Frontoffice Kindermishandeling Politie Noord-Nederland
- Friese Aanpak Huiselijk Geweld 2021
- Plan van Aanpak Samen op in acuut bij huiselijk geweld en kindermishandeling, 9 november 2021
- Presentatie Politie en VT Samen op in Acuut, 24 november 2021
- Samen op in Acuut 3Noord, 15 oktober 2021

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2018-2022

In het werk aan het werk

Als Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en reclassering werken wij samen aan verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) als er sprake is van samenloop tussen zorg en straf. We werken vanuit de bedoeling, de veiligheid van de betrokkenen staat voorop. Om onze samenwerking te kunnen versterken hebben we vanaf 2018 een ontwikkelagenda met elkaar vastgesteld en zetten we ons in op de uitvoering ervan. Ieder jaar maken we onze gezamenlijke inzet op de verbeterlagen voor het komende jaar concreet¹.

In 2021 stond de ontwikkeling en uitvoering van de vier afstemmingsmomenten in de vroegtijdige aanpak bij samenloop van zorg en straf centraal:

- 1 Samen op bij acute onveiligheid
- 2 Actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid
- 3 Aanpak huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken
- 4 Samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Daarbij werkten we aan duurzame bestending van de resultaten door:

- De aansluiting bij het lokale veld en de gemeenten uitdrukkelijk op te zoeken.
- Samen werk te maken van de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- De juridische onderbouwing uit te werken onder de 'loop van de zaak'
- Een set indicatoren uit te werken op kwaliteit en impact van de vroegtijdige aanpak zorg-straf.

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2022: regionaal centraal en duurzaam bestendigen

Nu is er behoefte aan rust en bestending van de intensieve samenwerking. Voor 2022 staan daarom 3 opgaven centraal

- **Regionale uitvoering** op de 4 afstemmingsmomenten in de loop van de zaak bij vroegtijdige aanpak van HG/KM bij samenloop zorg-straf. De praktische thematische toepassing hoort daarbij (denk aan (ex-)partner stalking, eerge relateerd geweld, ouderen mishandeling, intiem terreur).
- **Duurzame bestending** van resultaten in deze vroegtijdige aanpak door toe te werken naar landelijke duurzame besluiten op de Visie, de werkprocessen, de juridische onderbouwing en de indicatoren op kwaliteit en impact.
- **Concrete planvorming** op 2023 en verder, op inhoud en inclusief de uitwerking welke steunstructuur intensieve samenwerking nodig heeft om effectief te kunnen werken.

¹ Zie voor een korte uitleg: [uitleg_ontwikkelagenda.pdf](#) (vng.nl) en voor het overige de digitale bundels op de VNG-site: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#).